

YURT DIŞI MÜTEAHHİTLİK HİZMETLERİNE YÖNELİK HAZİNE TEŐVİKLERİ ve UYGULAMA ESASLARI

Ahmet AK ^(*)

1 - GİRİŐ

Türk müteahhitlik sektörünün dıőa açılma süreci 1975–1976 yıllarında başlamıştır. Bu sektörün yönlendirilmesine ilişkin makro düzeydeki çalışmalar ve arayışlar bu tarihlerden başlayıp, bugüne kadar sektörün gelişmesi için birçok yasal ve idari tedbirle kolaylıklar sağlanmaya çalışılmıştır.

Yurtdışı müteahhitlik hizmetlerine ilişkin işlemlerin tek elden yürütülmesini sağlamak amacıyla Hazine ve Dış ticaret Müsteşarlığınca 1983 yılı sonunda gerekli tedbirler alınarak günümüze kadar işlemler sürdürülmüştür.

Yurt dışı müteahhitlik hizmetlerine yönelik, müteahhitlerimizin yurt dışında üstlenmiş oldukları işlerle ilgili olarak sektörün sorunlarının çözümüne yönelik ve halen yürürlükte olan Hazine Müsteşarlığı Tebliğinde düzenlemeler yapılmıştır. Bu çerçevede;

Yurtdışında üstlenilen işlerde kullanılacak makine, teçhizat ve malzemelerin kesin veya geçici olarak ihracına izin vermek,

Yurtdışı müteahhitlik firmalarının yurtdışında üstlendikleri işlerle ilgili olarak satın aldıkları ve bu işlerde kullandıkları makine ve teçhizatın kesin veya geçici olarak yurda ithaline izin vermek,

Üstlenmiş oldukları işlerle ilgili kullandıkları ve ekonomik ömürlerini dolduran makine ve teçhizatı terkin etmek,

Bu şekilde yurt dışında bulunan malzemele-
rin mücbir sebepler nedeniyle yurda getirileme-
mesi durumunda bedellerinin getirilmesini sağla-
mak,

Geçici ihracat işlemlerinde proje süresine bağlı kalınmakla birlikte şantiye kapatma ve bakım onarım süreleri de dikkate alınarak ilave süreler vermek,

Hazine Müsteşarlığı'nın görev ve yetki alanına giren başlıca konulardır.

2- YURTDIŞI MÜTEAHHİTLİK SEKTÖRÜNE SAĞLANAN TEŐVİKLER

Yurtdışı müteahhitlik hizmetlerinden sağlanan kazancın Türkiye'ye getirilme mecburiyeti olmayıp elde edilen dövizlerin tasarrufu serbest bırakılmıştır,

^(*) Dr., Gelir İdaresi Grup Müdürü

- İhracat işlemlerinde ihracat bedeli dövizin yurda getirilme süresi 180 gün ile sınırlı iken, yurtdışı müteahhitlik hizmetleri kapsamında yapılan ihracatta bu süre 1 yıl olarak düzenlenmiştir,

Müteahhitlerin yurtdışında iş yapmak veya ticari bir ortaklığa katılmak için 5 milyon dolar veya eşiti dövize kadar olan nakdi sermayeyi Bankalar veya Özel Finans Kurumları aracılığıyla transfer etmeleri serbest olup, 5 milyon doları aşan sermaye ihracı Bakanlık iznine tabidir,

Yurtdışı müteahhitlik hizmetleri, döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler kapsamında olduğundan; döviz kazandırıcı faaliyetin finansmanında kullanılan krediler vergi, resim ve harçlardan istisnadır,

Yurt dışında yapılan inşaat, onarım, montaj işleri ile teknik hizmetlerden sağlanarak Türkiye’de genel sonuç hesaplarına intikal ettirilen kazançlar kurumlar vergisinden müstesnadır.¹

4059 sayılı Kanun² ve 1567 sayılı Kanun’a³ ilişkin Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karar ile Hazine Müsteşarlığına verilen görev ve yetkilere istinaden, Hazine Müsteşarlığı’nca Yurt Dışı Müteahhitlik Hizmetlerine İlişkin 96-32/16 Sayılı Tebliğ düzenlenmiş ve yurt dışı müteahhitlik hizmetlerine ilişkin uygulama esasları belirlenmiştir.

Hazine Müsteşarlığı’nın bu tebliği; ülkemizin ekonomik yararları doğrultusunda istihdam imkânları oluşturulması ve döviz girdilerimizin artırılmasının sağlanması amacıyla; yurt dışında inşaat, tesisat, montaj, mühendislik, proje, müşavirlik, işletme, bakım ve onarım gibi teknik hizmetler yapmak isteyen, Türkiye’de yerleşik gerçek ve tüzel kişilerin⁴ veya bunların katılımı ile oluşturulan ortaklıkların bu hizmetlerinin koordinasyonunu, teşvikini ve geliştirilmesini sağlamak amacıyla hazırlanmıştır.

Bu yazımızda Türkiye’de yerleşik kişilerin yurt dışı müteahhitlik faaliyetlerine ilişkin esasların Hazine mevzuatı açısından irdelenmesine yer verilmiştir.

2.1- Hazine Müsteşarlığı’na Yurt Dışı Müteahhitlik Hizmetleri Konusunda Verilen Yetkinin Kapsamı

Yurt Dışı Müteahhitlik Hizmetlerine İlişkin tebliğin 2’nci maddesinde konuya ilişkin olarak, Hazine Müsteşarlığı’nın yürütmekle görevli olduğu işlemler belirtilmiştir.

Hazine Müsteşarlığı, yurt dışında inşaat, tesisat işleri ile montaj, mühendislik, proje, müşavirlik, işletme, bakım ve onarım gibi teknik hizmetler üstlenen yurtdışı müteahhitlik firmaları ile ilgili, aşağıdaki konulara ilişkin işlemleri yürütmekle görevli ve yetkilidir.

¹ 5520 Sayılı KVK., m.5/(1)-h.

² Hazine Müsteşarlığı ile Dış Ticaret Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun.

³ Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun.

⁴ Türkiye’de yerleşik kişiler: yurtdışında işçi, serbest meslek ve müstakil iş sahipleri dahil Türkiye’de ikametgâh sahibi gerçek ve tüzel kişiler ile yerleşmek niyetiyle bir takvim yılı içinde Türkiye’de devamlı olarak 6 aydan fazla oturanları, (Dışarıda yerleşik kişilerden Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına göre bir sermaye tahsis suretiyle Türkiye’de şube açmış olan veya bir şirkete katılmış veya şirket kurmuş gerçek ve tüzel kişiler yalnızca bu faaliyetleri dolayısıyla Türkiye’de yerleşik sayılırlar), 11.8.1989 tarih ve 20249 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, 89/14391 sayılı Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar, m.2/b.

- Yurt dışı müteahhitlik hizmetlerinin ülke yararına geliştirilmesi ve ilgili kamu ve özel kuruluşlar arasında koordinasyonunun sağlanması için gerekli tedbirlerin alınması,

- Yurt dışı müteahhitlik hizmetlerinin desteklenmesi ve teşvik edilmesi,

- Yurt dışındaki potansiyel işler ve ihaleler konusunda bilgi toplanması ve ilgili kişi ve kuruluşlara iletilmesi,

- Yurt dışında kurulmuş veya kurulacak şirketlere iştirak edilmesi, iş kurulması veya şube açılması ve bu amaçla yurt dışına ayni ve nakdi sermaye ihracı yapılması,

- Yurt dışında büro, temsilcilik ve benzeri faaliyetlerde bulunulması,

- Döviz üzerinden teminat mektubu ve kredi verilmesi,

- Yurt dışında üstlenilen işlerde kullanılacak makine, teçhizat ve diğer malzemenin geçici veya kesin olarak ihraç edilmesi ve bedellerinin yurt içine getirilmesi,

- Yurt dışında makine, teçhizat ve diğer malzemenin tedarik edilmesi,

- Yurt dışındaki işlerle ilgili olarak satın alınan ve kullanılan makine, teçhizat ve diğer malzemenin Türkiye'ye geçici veya kesin olarak ithal edilmesi.

2.2- Müteahhitlik Hizmetlerinde Yurt Dışına Kesin ve Geçici İhraç Başvurularında Hazine Müsteşarlığınca Aranacak Şartlar

Türkiye'de yerleşik yurt dışı müteahhitlik firmaları, yurt dışında üstlenilen işlerde kullanmak üzere Türkiye'de sahibi bulundukları veya kiraladıkları makine, teçhizat ve malzemeyi Hazine Müsteşarlığı'ndan izin almak kaydıyla geçici olarak ihraç edebilirler.

Müteahhitlik Hizmetlerinde Yurt Dışına Kesin ve Geçici İhracat Taleplerinde;

- Yurt dışında üstlenilen işe ait sözleşme,

- Yurt dışı müteahhitlik belgesi,

- Ticaret Sicili Gazetesi ve imza sirküleri,

- İhraç edilecek mallara ilişkin olarak Hazine Müsteşarlığı'nca hazırlanan başvuru formu (4 nüsha) düzenlenerek Hazine Müsteşarlığı'na (Banka ve Kambiyo Genel Müdürlüğü) başvurulur.

Hazine Müsteşarlığı'nca geçici ihracına izin verilen makine, teçhizat ve diğer malzemenin yurt dışında kalış süresinin belirlenmesinde "taahhüt edilen projenin tamamlanma tarihi" esas alınır. Bu süre, işin gecikmesi veya başka bir projenin üstlenilmesi halinde Müsteşarlık tarafından uzatılabilir.

2.3- Uygulama Esasları

2.3.1- Yurt Dışında Sahip Olunan Makine, Teçhizat ve Diğer Malzemenin Yurt İçine Geçici İthali:

Yurt dışı müteahhitlik firmalarının, yurt dışında üstlendikleri işlerle ilgili satın aldıkları ve bu işlerde kullandıkları makine, teçhizat ve malzemeler Türkiye'de üstlendikleri işlerde kullanılmak üzere, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın uygun görüşü ile Hazine Müsteşarlığı'nın izni alınmak kaydıyla yurda geçici olarak getirilebilir.

Yurt içinde kalış süresi iki yıl olup, bu süre işin devam ettiği müddetçe birer yıllık dönemler itibarıyla uzatılabilir.

2.3.2- Yurt Dışında Sahip Olunan Makine, Teçhizat ve Diğer Malzemenin Yurt İçine Kesin İthali:

Yurt dışı müteahhitlik firmalarının yurt dışındaki işleriyle ilgili olarak yurt dışından satın aldıkları ve kullandıkları makine, teçhizat ve malzemenin yurda kesin olarak ithali Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'ndan Teknik Uygunluk Belgesi temin edilmek kaydıyla Hazine Müsteşarlığı'nın iznine tabidir.

Yurt dışı müteahhitlik firmalarının bu şekilde yapacakları ithalatta alınacak vergi ve fonlar, İthalat Rejimi Karar ve Yönetmeliğinde belirtilen esaslara tabidir.

2.3.3- Ayni ve Nakdi Sermaye İhracı

Yurt dışında iş üstlenen müteahhitlik firmalarının, yurt dışında bir ortaklığa katılmak, yeni bir iş kurmak veya şube açmak amacıyla, ayni ve/veya nakdi sermaye ihracı yapmaları serbesttir.

Ayni sermaye ihracı doğrudan gümrük idarelerince gerçekleştirilerek, durum bir ay içerisinde Hazine Müsteşarlığı'na bildirilir.

Ayni ve nakdi sermaye ihracı yapan yurt dışı müteahhitlik firması, yapılan ayni ve nakdi sermaye ihracını üç (3) ay içinde Hazine Müsteşarlığı'na bildirmek zorundadır.

2.3.4- Efektif/Banknot İhracı

Kambiyo mevzuatına göre, yolcular 5000 ABD Doları veya eşitine kadar efektifi beraberlerinde yurt dışına çıkarabilirler.

Yurt dışında iş üstlenen müteahhitlik firmalarının çalıştırdıkları personel/işçilerin ücret ve maaş ödemelerinde Türkiye'den yukarıda belirtilen tutarın üzerinde efektif çıkarabilmeleri için Hazine Müsteşarlığı'ndan (Banka ve Kambiyo Genel Müdürlüğü) izin almaları gerekmektedir.⁵

2.3.5- Döviz Üzerinden Teminat Mektubu ve Kredi Verilmesi:

Yurt dışı müteahhitlik firmaları lehine yurt dışında üstlendikleri işlerle ilgili olarak Türkiye'deki bankalarca doğrudan veya üçüncü ülkeler üzerinden teminat mektubu verilmesi serbesttir.

Kambiyo mevzuatında belirlenen esaslar çerçevesinde müteahhitlik firmaları Türkiye'deki bankalardan veya hariçten döviz kredisi temin edebilir.

2.3.6- Geçici İhraç Yapılması:

Yurt dışında üstlenilen işlerde kullanılmak ve geri getirilmek üzere yurt dışı müteahhitlik firmalarının Türkiye'de sahibi bulundukları veya kiraladıkları makine, teçhizat ve malzemenin Hazine Müsteşarlığı'nın izni alınmak kaydıyla yurt dışına geçici olarak ihracı yapılabilir.

Geçici ihracına izin verilen makine, teçhizat ve diğer malzemenin yurt dışında kalış süresinin belirlenmesinde taahhüt edilen projenin tamamlanma tarihi esas alınır. Bu süre, işin gecikmesi veya başka bir projenin üstlenilmesi halinde uzatılabilir.

Geçici ihracı uygun görülen talepler ilgili çıkış gümrüğüne, Kambiyo Müdürlüğü'ne ve firmaya bildirilir.

Geçici ihracı yapılan makine ve teçhizatın öngörülen süreler içinde yurda getirilmemesi halinde, süre bitimini izleyen 90 gün içinde bedellerinin yurda getirilmesi zorunludur.

2.3.7- Kesin İhracat Yapılması ve Bedellerinin Yurda Getirilmesi:

Yurtdışında üstlenilen işlerde kullanılmak üzere, kesin olarak ihracı yapılacak makine, teçhizat ve diğer malzemeler için Hazine Müsteşarlığı'ndan izin alınması ve ihracat bedellerinin 365 gün içinde yurda getirilerek bir banka veya özel finans kurumuna satılması gereklidir.

2.3.8- Yurt Dışında Makine, Teçhizat ve Diğer Malzeme Temini:

Yurt dışı müteahhitlik firmaları, yurt dışında üstlendikleri işlerle ilgili her türlü mal, malzeme,

⁵ http://www.hazine.gov.tr/ydisi_muthizm.htm

teçhizat ve makine bedellerini serbest kullanımlarına bırakılan dövizlerden veya Türkiye'deki bankalardan satın alacakları dövizlerle karşılayabilirler.

2.3.9- Kâr ve Gelirlerin Yurda Getirilmesi:

Yurt dışı müteahhitlik firmalarının yurt dışındaki müteahhitlik hizmetlerinden elde ettikleri kâr ve gelirlerin yurda getirilmesi zorunlu değildir.

Bu şekilde elde edilen dövizler firmalarca serbestçe tasarruf edilebilir.

2.4- Bildirim

Yurt dışı müteahhitlik firmaları yurt dışında üstlendikleri işlerle ilgili olarak yurt dışında işin alındığını gösterir sözleşme ile Bayındırlık ve İşkan Bakanlığından alınacak Yurt Dışı Müteahhitlik Belgesinin birer örneğini Hazine Müsteşarlığına ibraz etmekle yükümlüdürler.

Firmaların yurt dışı şantiyelerindeki makine ve teçhizat envanteri her yıl Haziran ve Aralık ayları sonu itibariyle Hazine Müsteşarlığı'na gönderilir.

Yurt dışı müteahhitlik hizmetleri kapsamında yürütülecek işlemlerle ilgili olarak yurt dışı müteahhitlik firmalarınınca tevdi edilmesi gereken diğer bilgi ve belgeler Hazine Müsteşarlığı'nca belirlenir.

3- DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Yurt dışı müteahhitlik hizmetlerinin teşvikine yönelik önlemler alınması ve kolaylıklar sağlanması 1975 yılından bu yana devam etmektedir. Yurt dışı müteahhitlik hizmetlerinin teşvik edici ve bu sektörün sorunlarının çözümüne yönelik önlemlerin alınması Hazine Müsteşarlığının görevleri arasındadır.

Hazine Müsteşarlığı bu çerçevede yurt dışı müteahhitlik hizmetlerinden elde edilen gelirlerin Türkiye'ye getirilmesi, kredi ve finansman hareketleri, ithalat ve ihracat kapsamına giren işler, vergi, resim, harç istisnası ve bürokratik işlemler konusunda düzenlemeler yapmıştır.

Yapılan düzenlemelerin Ülkemizin ekonomik yararları doğrultusunda, döviz girdilerinin ve istihdam imkânlarının artırılmasına yönelik olduğu görülmektedir. Bunun yanında Türkiye’de yerleşik gerçek ve tüzel kişilerin veya bunların yurt dışı inşaat, montaj ve müteahhitlik gibi teknik alanlarda oluşturacakları ortak girişimlerin de teşvik edilip, geliştirilmesinin sağlanması amaçlandığı görülmektedir.

EK.1 FORM

ÜSTLENİLEN İŞİN ADI:					
SIRA NO	MALZEMENİN ADI VE ÖZELLİĞİ	MİKTARI	BİRİM DEĞERİ USD \$	TOPLAM DEĞERİ FOB USD \$	MENŞEI
	(MAKİNE ve TEÇHİZATIN MOTOR,ŞASE NOSU)				
	TOPLAM TUTAR FOB USD \$				
	FİRMA UNVANI				
	ŞİRKETİ TEMSİL ve İLZAMA YETKİLİ KİŞİNİN İMZASI/KAŞESİ				